

výroční zpráva 2009

liga lidských práv

LIGA LIDSKÝCH PRÁV

liga lidských práv

o organizaci

„Naší vizí je taková společnost, kde jsou v běžném životě dodržována lidská práva a v případě jejich porušení se jednotlivec může účinně bránit.“

Jsme nezávislá nezisková organizace, která se zabývá dodržováním lidských práv v České republice. Od roku 2002 pracujeme na tom, aby zde existovaly férové a důstojné podmínky pro všechny děti, pacienty, osoby s duševní nemocí či mentálním postižením, ale také oběti policejního násilí, rasově motivovaných a násilných trestných činů. Vytváříme prostor pro svobodnou volbu v oblasti zdravotnictví, justice a ochrany práv dětí.

Vyhráváme soudní spory tam, kde byla porušena lidská práva. Úspěšně prosazujeme reformy zastaralých zákonů. Každý den pomáháme lidem zorientovat se v džungli paragrafů. Pracujeme se soudci, lékaři, učiteli a policisty na zlepšování jejich přístupu k lidem. Vydáváme odborné analýzy a systémová doporučení i srozumitelné právní příručky pro širokou veřejnost.

Jsme jedinou členskou organizací Mezinárodní federace lidských práv (FIDH) ve střední Evropě. Díky nadšení a vysoké odbornosti celého týmu jsme dosáhli již mnoha úspěchů.

Veškeré informace o Lize lidských práv získáte na www.llp.cz.

dvacet let poté

úvodní slovo

V roce 2009 česká společnost oslavila dvacet let od pádu komunismu. V této souvislosti se hodí připomenout, že totalitní stát se vždy snažil odstranit odlišnosti a v zájmu pohodlného vládnutí si vychovat poslušné stádečko. Začínal s tím už v porodnici, kde byly všechny děti ihned po porodu odebrány matce. Výchova k jedinému správnému názoru pokračovala ve škole; některé děti byly raději rovnou umístěny do škol zvláštních. A pokud k tomu, aby člověk „držel hubu a krok“ nepomohli soudruzi učitelé, dokončila práci policie a poslušní soudci vybavení skutkovými podstatami například v zákoně na ochranu lidově demokratické republiky.

Není náhodou, že právě zdravotnictví, školství, policie a soudnictví jsou hlavními tématy Ligy. Za posledních dvacet let samozřejmě došlo k mnoha pozitivním změnám v legislativě i v praxi. Přesto stále znovu zjišťujeme, že nejtěžší je změnit myšlení lidí. V rámci našich školení pro zdravotníky, se ukazuje, že někteří lékaři cítí nepřekonatelnou nechuť k tomu, aby každému pacientovi, který vstoupí do jejich ordinace, alespoň podali ruku. Těžko se pak můžeme divit, že stále není dostatečně respektována svobodná volba občanů v otázkách péče o zdraví.

Abychom pomohli nabourat totalitní přístupy, které bohužel v myšlení mnohých policistů, soudců, učitelů i lékařů zůstávají, zastupovali jsme občany před soudy a dosáhli jsme odškodnění pro oběti porušení základních práv. Také jsme podporovali úspěšné příklady hodné následování. Certifikátem Férová škola jsme ocenili první školy, které jdou proti zažité segregaci a poskytují rovné příležitosti ke vzdělání dětem odlišným od většiny.

Závěrem jedna personální změna. S koncem roku 2009 Ligu opustil její zakladatel a nositel ceny Alice Masarykové Jiří Kopal. Přeji mu mnoho úspěchů na cestách, po kterých se vydal, a s hrdostí se hlásím k odkazu, který po sobě svým desetiletým působením v oblasti lidských práv v ČR zanechal.

David Zahumenský, předseda

klub přátel

Pro ty, kteří nám svou pravidelnou podporou pomáhají hájit lidská práva a pracovat na zlepšení kvality života všech lidí v České republice, jsme v roce 2009 založili klub LIDI LIGY. Členem klubu se může stát každý, kdo pravidelně přispívá na činnost Ligy lidských práv alespoň částkou sto korun měsíčně.

Členové od nás dostávají pravidelné informace o činnosti a aktivitách Ligy, dvakrát ročně EXTRA Ligové noviny, výroční zprávu, nové publikace zdarma a drobné dárky. S Lidmi Ligy se setkáváme při společenských příležitostech, zveme je na veřejné diskuse, semináře a akce věnované lidským právům.

S Lidmi Ligy a jejich činností se můžete ještě blíže seznámit prostřednictvím diskusí, videí, fotografií či informací o akcích na www.lidiligy.cz, kde naleznete také jednoduchý způsob, jak se k nám přidat.

Díky podpoře veřejnosti se nám daří prosadit více důležitých změn či pokračovat ve fungujících projektech.

lidi ligy

Přispívám na neziskový sektor obecně, protože si myslím, že je potřeba se dělit a pomáhat. Ligu lidských práv podporuji, protože považuji za velice důležitý zejména projekt Férová škola. Jsem přesvědčena, že pouze prostřednictvím vzdělání je možné zlepšit například problémy, které v České republice máme s romskou menšinou. Proto si vždy přeji, aby moje příspěvky byly investovány do vzdělávání.
Bohdana Špondrová, 55 let, podnikatelka

Ligu podporuji, protože dělá záslužnou činnost, které se navíc v České republice nikdo jiný nevěnuje. Často se zastávám menšinových názorů a na to se u nás podpora hledá stále dost obtížně.
Lubomír Majerčík, 30 let, právník, doktorand na Fakultě sociálních studií MU

právo všech dětí

na kvalitní vzdělání

„Projekt Férová škola Ligy lidských práv považují za nesmírně přínosný pro šíření ideje spravedlivého a otevřeného systému vzdělávání. Každé dítě si zaslouží plnou podporu při rozvoji svého potenciálu a bezpečné přijetí ze strany školy, do které přichází. Férová škola ukazuje na konkrétních příkladech zapojených škol, že férový přístup je nejen správný, ale také vysoce efektivní a to pro všechny zúčastněné.“
Mgr. Klára Laurenčíková, vrchní ředitelka sekce speciálního vzdělávání MŠMT

První čtyři základní školy jsme v říjnu ocenili Certifikátem Férová škola. Jejich ředitelé spolu s pedagogy dokáží na půdě svých škol vzdělávat všechny děti bez ohledu na jejich fyzické, intelektuální, sociální, jazykové nebo jiné handicap. Ke každému z nich přitom přistupují tak, aby napomáhali rozvoji jeho osobnosti.

Počet škol zapojených do projektu Férová škola se přehoupl přes 20 a stále roste. Těmto školám nabízíme konzultace, náměty jak zapracovat průřezová témata, poradenství v oblasti didaktiky, školské legislativy a diskriminace, spolupráci při získávání asistentů pedagoga, komunikaci se samosprávou, workshopy pro žáky s tematikou lidských práv, diskriminace, předsudků a dalších témat. V rámci projektu **Multikulturní škola vzděláváme žáky i pedagogy**. Skrze multikulturní výchovu, a nově také etickou výchovu, mají pedagogové vést žáky k vzájemnému respektu a toleranci. Na seminářích pomáháme kantorům pochopit význam těchto témat a nabízíme jim soubor inspirativních námětů pro výuku.

děti z ústavů

Před soudem jsme zastupovali rodiče, kterým byly pro krátkodobě nevyhovující bydlení odebrány děti a svěřeny do pěstounské péče jiných rodičů. Nezákonnost postupu úředníků již dříve konstatoval veřejný ochránce práv. Protože otec dětí náhle závažně onemocněl, pomohli jsme rodičům prozatím dosáhnout alespoň soudem schválené dohody o tom, že se s dětmi mohou pravidelně stýkat.

zdravotnictví

práva pacientů

Dobrý den, celý den si čtu vaše skvělé internetové stránky, na kterých se člověk dozví, co potřebuje. Děkuji, že jsou a že je kam se obrátit v případě potřeby.

Gabriela B.

Na stránky Férové nemocnice www.ferovanemocnice.cz zavítalo 38 694 návštěvníků.

Zodpověděli jsme přes 500 dotazů z oblasti zdravotnického práva. Nejčastěji se týkaly zanedbání zdravotnické péče a nároku na dávky pro nemocné či rodičky.

Zastupovali jsme ženu, které lékař bez jejího souhlasu odstranil zdravé vaječníky. Soud potvrdil protiprávnost zákroku a přiznal naší klientce finanční kompenzaci 80 000 korun. Vrchní soud v Praze, k němuž jsme se odvolali, odškodnění zvýšil na 150 000.

Připravili jsme nový interaktivní kurz práva pro veřejnost s názvem PRÁVNÍ VÝBAVIČKA NEJEN DO PORODNICE. Rodiče a nastávající maminky se zde zábavnou a srozumitelnou formou dozvídají vše o problematice ambulantního porodu, porodních plánů, povinného očkování nebo o tom, co dělat, pokud nesouhlasí s některým zákrokem během porodu.

protiprávní sterilizace

V případech tří sterilizovaných žen, které jsme zastupovali, soudy konstatovaly, že šlo o zákroky nezákonné. Dvěma z nich však odmítly přiznat odškodnění, protože se na soud obrátily až po třech letech od sterilizace. Takový přístup považujeme za protiprávní a proto jsme se obrátili na Evropský soud pro lidská práva se stížností.

Vláda vyslovila pouze opatrné politování nad tím, že k nezákonným sterilizacím docházelo. Jedinou odškodněnou tak zřejmě zatím zůstane naše klientka ze Severních Čech, které Vrchní soud v Praze přiznal začátkem listopadu 2009 částku 200 000 Kč.

práva lidí

s postižením

Česká republika ratifikovala Úmluvu o právech osob se zdravotním postižením, na jejíž důležitost jsme dlouhodobě poukazovali. U nás, podobně jako v jiných zemích bývalého východního bloku, stále platí staré zákony, které diskriminují osoby s postižením a zabraňují rozvoji jejich potenciálu. Nyní musí Česká republika tyto zákony reformovat. Nutná je například změna systému zbavujících lidí s postižením způsobilosti k právním úkonům, systému sociálních služeb i vzdělávání.

Liga lidských práv a Centrum advokacie duševně postižených (MDAC) vydaly nové systémové doporučení, které upozorňuje na porušování lidských práv osob trpících duševním postižením v řízení o způsobilosti k právním úkonům. Systémové doporučení poukazuje na špatnou legislativu a praxi českých soudů, podrobně analyzuje řízení o způsobilosti k právním úkonům, uvádí nedostatky a nabízí šestnáct konkrétních doporučení, jak českou právní úpravu změnit, aby k tak zřejmému porušování lidských práv osob se zdravotním postižením dále nedocházelo.

Jako odškodnění za šedesát dní nezákonné hospitalizace dostala klientka Ligy a MDAC celkem 36 000 korun. Česká republika musela podle rozhodnutí soudu ženě zaplatit šest set korun za každý den, kdy byla bezdůvodně proti své vůli hospitalizována v psychiatrické léčebně. Přezkoumávání nedobrovolných hospitalizací je u nás pouze formální záležitostí. Věříme, že vyplácení finanční satisfakce by mělo soudy motivovat k důkladnějšímu posouzení důvodů pro hospitalizaci.

V rámci brněnského zdravotnického veletrhu uspořádala Liga a MDAC konferenci o způsobilosti k právním úkonům. Zúčastnili se jí přední experti na práva lidí s postižením z neziskového sektoru a právní i lékařské oblasti. Příspěvky přednesli například Petra Zdražilová z Kanceláře veřejného ochránce práv, Lucie Rybová z České organizace pro psychické zdraví a profesor a praktikující psychiatr Georg Hoyer z univerzity v Norském Trømsu.

soudnictví a policie

soudnictví

Dvacet let svobodné justice: nedořešené otázky je název pracovního semináře, který jsme uspořádali 18. listopadu v Brně pod záštitou předsedy Nejvyššího správního soudu Josefa Baxy. Čtyřicet soudců diskutovalo o konkrétních návrzích změn, které by přispěly k větší transparentnosti českého soudnictví a tím i lepší ochraně práv jednotlivců. Podklady pro seminář zpracovali soudci Jan Sváček, Eliška Wagnerová, Zdeněk Kühn a právní expert David Kosař.

Vydali jsme analýzu, která rozebírá slabá místa odškodňování za průtahy a navrhuje řešení. Občané by měli mít k dispozici efektivnější prostředky, které by průtahům zabránily a lepší informace o tom, jak se odškodnění domoci.

Zasadili jsme se o to, aby soudy měly povinnost zveřejňovat i nepravomocné rozsudky, a veřejnost tak měla možnost kontrolovat vývoj například společensky závažných kauz.

policie a práva obětí

Podali jsme stížnost k Evropskému soudu pro lidská práva, protože policie a státní zástupci odmítali řádně vyšetřit, proč strážníci městské policie neposkytli první pomoc topícímu se mladíkovi.

Převzali jsme zastoupení několika osob, které byly zadrženy v souvislosti se zásahem policie v nevyužívané budově v Praze na Albertově. Pochybení policistů spatřujeme v omezování osobní svobody, nepřiměřeném, hrubém a nedůstojném zacházení. Podali jsme žádost o omluvu a odškodnění. Již léta upozorňujeme na absenci nezávislého orgánu, který by šetřil trestní oznámení na policisty a strážníky. Nyní vláda schválila zákon o generální inspekci, který by mohl v případech, že projde parlamentem, nezávislost vyšetřování posílit.

Nadále zastupujeme oběti brutálního policejního zásahu na CzechTeku 2005 a další oběti násilných trestných činů. Pro mladou romskou ženu, kterou v severních Čechách znásilnil její gynekolog, se u soudu snažíme získat spravedlivé odškodnění.

akce

mezinárodní

V rámci projektu zaměřeného na výměnu zkušeností v oblasti soudnictví mezi ČR a Ukrajinou proběhlo o velikonočních svátcích na Ukrajině setkání zástupců české Soudcovské unie a Ligy lidských práv s ukrajinskými právníky, nevládními organizacemi a soudci. Zatímco mladé právníky a reprezentanty nevládních organizací zajímala zejména problematika nezávislosti justice, ukrajínští advokáti, prokurátoři a akademici řešili palčivé otázky zahlcení a nedostatečného finančního zajištění soudů či důvěry veřejnosti v justici. V květnu pak Liga připravila návštěvu dvaceti ukrajinských soudců v České republice.

Na počátku prázdnin se Jiří Kopal účastnil v Kazachstánu a Tádžikistánu seminářů určených zástupcům nevládních organizací a státních orgánů. Evropská komise zorganizovala oba semináře především proto, aby se připomínky ochránců lidských práv pracujících na místní úrovni dostaly do oficiálního dialogu o lidských právech, který EU pravidelně vede se třiceti státy světa. Hlavním tématem na seminářích v Almaty a Dušanbe bylo fungování všech složek justice a podmínky na místech omezování svobody, s důrazem na prevenci mučení.

V červenci 2009 se podařilo završit naše dlouholeté úsilí o ratifikaci římského statutu Mezinárodního trestního soudu. Prezident Václav Klaus smlouvu konečně podepsal a Česká republika tím jako poslední ze států Evropské unie ukončila ratifikační proces.

Nový předseda Ligy David Zahumenský se na konci října účastnil mezinárodní konference v ukrajinském Lvově. Jejím cílem bylo přispět ke vzniku orgánu, který by na Ukrajině kontroloval, zda na místech, kde jsou lidé zbaveni osobní svobody, nedochází k mučení nebo jinému nelidskému či ponižujícímu zacházení.

V listopadu se na Pro bono fóru 2009 v Budapešti setkal předseda Ligy se zástupci advokátních kanceláří, které poskytují nevládním organizacím i veřejnosti některé služby bezplatně, tedy pro bono.

spolupráce

domácí

Se čtrnácti českými i mezinárodními organizacemi jsme v koalici Společně do školy! připomínkovali významné dokumenty a změny právních předpisů se záměrem podpořit inkluzivní vzdělávání na českých školách. Cílem koalice je přispět ke změně českého systému školství tak, aby měly všechny děti spravedlivý přístup ke vzdělání.

S katedrou sociální pedagogiky Pedagogické fakulty MU v Brně jsme realizovali výzkum týkající se vztahu učitele a žáka. Zkoumali jsme zejména to, jak učitelova představa „ideálního“ žáka ovlivňuje hodnocení žáků skutečných. Právě postoje pedagogů vůči žákům mají mimořádný význam při hodnocení školní úspěšnosti dětí.

Liga se významnou měrou autorsky podílela na zpracování analýzy o zajišťování bezpečnosti a prosazování práva na místní úrovni. Publikaci „Bezpečnost a právo na místní úrovni: Legislativní předpoklady a prosazování community policing po změně zákona o policii české republiky“ vydalo centrum ProPolice.

S cílem otevřít odbornou diskusi, která by vedla k lepší vymahatelnosti práv pacientů a zajištění spravedlivého odškodnění za zásahy do jejich zdraví a důstojnosti, jsme na ministerstvu zdravotnictví uspořádali seminář o odškodňování pacientů v Rakousku.

S Public Interest Lawyers Association jsme pracovali na prosazování pro bono pomoci nemajetným, přípravě programu Školy lidských práv, zlepšování systému odškodňování občanů za průtahy v soudních řízeních a na semináři k výročí 20 let nezávislé justice.

Právnícké fakultě UP v Olomouci a Právnícké fakultě MU v Brně jsme pomáhali rozšířit praktické formy vzdělávání studentů včetně stáží v Lize. S Nesehnutím a Amnesty International jsme pracovali na festivalu Týden lidských práv, s Hnutím za aktivní mateřství, Uníí porodních asistentek, a dalšími na realizaci Světového týdne respektu k porodu. Podíleli jsme se na Konferenci Aktivní rodičovství pořádané Nesehnutím. Dlouhodobě spolupracujeme také s Ekologickým právním servisem, Spolkem žen postižených sterilizací, s MDAC, sdružením Rozálie.

hospodaření

náklady

Materiální náklady, literatura, provozní režie	170 746	4%
Komunikace	198 437	4%
Nájemné	317 066	7%
Tisk, propagace, sazba publikací	274 996	6%
Cestovné	140 132	3%
Právní služby a poplatky	723 899	15%
Odborné služby psychologické, finanční, překlady a tlumočení	152 876	3%
Mzdové náklady, dohody o provedení práce	1 954 911	41%
Odvody soc., zdrav. pojištění, zákonné sociální náklady	578 361	12%
Semináře, workshopy	198 054	4%
Finanční náklady (úroky, kurzové ztráty, poplatky)	62 864	1%
Náklady celkem	4 772 342	100%

příjmy

Vlastní tržby	50 850	1%
Centrum advokacie duševně postižených (MDAC)	738 503	15%
Dotace z veřejných rozpočtů a rozpočtu Evropské unie	242 294	5%
Granty Nadace rozvoje občanské společnosti		
Finanční mechanismy EHP/Norska	1 303 049	27%
Granty jiných nadací	2 334 010	48%
Dary od fyzických a právnických osob	76 440	2%
Finanční příjmy (úroky, kurzové zisky, ostatní příjmy)	77 161	2%
Příjmy celkem	4 822 307	100%

Hospodářský výsledek - zisk

49 965

strukturované náklady dle jednotlivých témat

Lidská práva ve zdravotnictví	2 061 010	43%
Práva dětí	827 877	17%
Soudnictví a policie	1 376 595	29%
Stáže studentů ze zahraničí, pobyt zahraničních odborníků	412 474	9%
Ostatní náklady (ostatní materiál, služby, náklady na reprezentaci a propagaci, finanční náklady)	94 386	2%
Náklady celkem	4 772 342	100%

publikace

V roce 2009 jsme obohatili edici Manuály o další čtyři praktické příručky. Odborné i laické veřejnosti by měly pomoci lépe se zorientovat v různých oblastech práva. Všechny publikace včetně odborných článků, analýz a systémových doporučení jsou zdarma k dispozici na stránkách Ligy.

Jak poradit lidem s postižením v otázkách způsobilosti k právním úkonům

Co to znamená zbavení nebo omezení způsobilosti k právním úkonům? Jak postupovat v řízení o způsobilosti? Jaké jsou povinnosti a práva opatrovníka? Na všechny tyto otázky nový manuál odpovídá. Naleznete zde také příklady z praxe a vzory nejrůznějších podání souvisejících s řízením o způsobilosti a s opatrovnictvím.

Jak (s)právně poradit pacientům

Souhrn praktických rad určených dobrovolníkům, stážistům a poradnám, které poskytují poradenství nejen pacientům. První část manuálu obsahuje tipy, jak při poskytování právního poradenství reagovat v nových situacích. Druhá je zaměřena na úpravu zdravotnického práva a práv pacientů. Tu doplňuje rejstřík nejčastějších termínů zdravotnického práva s odkazy na příslušná ustanovení.

Jak si poradit v pozici oběti trestného činu

Aktualizované a doplněné vydání publikace, která zpracovává nejdůležitější právní rady pro oběti trestných činů a provází je řadou obtížných situací. Manuál obsahuje také kontakty na nevládní organizace a státní instituce, které pomoc obětem trestných činů poskytují.

Jak být pacientem v české republice a zachovat si důstojnost

Práva žen během těhotenství a porodu, práva rodičů při pobytu dítěte v nemocnici, otázky ohledně pracovní neschopnosti, zdravotnické dokumentace, pojištění či problematiku souhlasu se zákrokem, tato a další témata přibližuje manuál široké veřejnosti. V osmi kapitolách uvádíme odpovědi na téměř šedesát otázek z oblasti medicínského práva.

liga lidských práv

kontakty

Liga lidských práv
Burešova 6
602 00 Brno

tel.: +420 545 210 446
fax: +420 545 240 012
email: brno@llp.cz

www.llp.cz
www.lidiligy.cz
www.ferovaskola.cz
www.ferovanemocnice.cz
www.reformaopatrovnictvi.cz

Najdete nás také na Facebooku.

tiráž

Liga lidských práv © 2010
Editor: Magda Kucharičová
Grafika a sazba: Nikola Spratek Poláčková
www.nikolapolackova.com

spenzoři a dárci

instituce a organizace

Americká ambasáda v Praze
Centrum advokacie duševně postižených (MDAC)
Evropská unie (ESF, Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost)
Finanční mechanismy EHP a Norska (EEA Grants, Norway Grants)
ISIFA Image Service, s.r.o.
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
Nadace OKD
Nadace rozvoje občanské společnosti
Open Society Fund Praha
Open Society Institute Budapešť
ŠPONDR CMS, spol. s r.o.

služby poskytl

Aleš Čuma
Tereza Foukalová
Šimon Chloupek
Jakub Macek
Mutant Industries

Eva Oujezská
Hana Nela Palková
Tomáš Žák
Studio Grafique

fyzické osoby

Miroslav Čapek
Alena Charvátová
Jiří Kubeš
Lubomír Majerčík
Maroš Matiaško
Lucie Obrovská
Pavel Příbyl
Luděk Šíkola

děkujeme!

Dobrovolníkům

Kristýně Foukalové, Petru Hanslianovi, Pavlu Dlabajovi, Martině Němečkové, Markétě Fulínové, Lucii Luxové, Veronice Daňhelové, Darině Chvostekové, Elišce Šrotové, Evě Pavlíčkové, Veronice Hulové, Zdeňce Menšíkové a studentům z poradny Mediprávo.

Advokátům

Marii Cilínkové, Tomáši Rašovskému, Robertovi Cholenskému a Lud'ku Šíkolovi.

Právním odborníkům

Kateřině Šimáčkové, Janu Sváčkovi, Elišce Wagnerové, Zdeňku Kühnovi, Davidu Kosařovi a Martinu Škopovi.

Stážistkám

Jennifer Clark, Liliye Akhmadullině.

Členkám certifikační komise Férové školy

Olze Kusé, Ivetě Němečkové a Marii Polechové.

*Všem dárcům, sponzorům
a podporovatelům děkujeme!*

